

Свинаренко Наталія Олександрівна,

кандидат історичних наук, доцент кафедри української філології та історії

Навчально-наукового інституту міжнародних відносин

Харківського національного економічного університету ім. Семе́на Кузне́ця

ORCID ID: 0000-0002-8972-0025

ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ПРАВ ПОЛЯКІВ В УКРАЇНІ ДО 2022 р.

На Україні, окрім українців, проживають представники різних національностей, зокрема, і поляки. Відповідно до Конституції України, Українська держава гарантує представникам всіх національностей право на збереження їх традиційного розселення і забезпечує існування національно-адміністративних одиниць, бере на себе обов'язок створювати належні умови для розвитку всіх національних мов і культур. *Метою* даної роботи є надання загальної характеристики стану забезпечення реалізації національно-культурних прав українських громадян польського походження, що проживали на території Львівської області до 2022 р.(початку російської повномасштабної збройної війни).

Тема вказаного дослідження не нова. На думку сучасних дослідників М.А. Бучина та Х.І. Дутчака, варто зазначити, що державна політика України та Польщі у сфері захисту прав національних меншин має як спільні, так і відмінні риси. Зокрема, до спільних характеристик можна віднести такі: високий рівень актуальності проблематики захисту прав національних меншин; високу політичну активність національних меншин; однаковий період формування національних меншин, який припав на 1919-1939 рр.; приблизний початок реалізації державної політики щодо захисту прав національних меншин та ін.; а щодо відмінних характеристик державної політики у сфері захисту прав національних меншин в Україні та Польщі можна віднести такі: різні кількісні етнічні характеристики держав (більш висока моноетнічність Польщі у порівнянні з Україною); різний рівень відповідності політики щодо

захисту прав національних меншин міжнародним стандартам та ступінь задоволеності інформаційних потреб національних меншин (ситуація в Польщі виглядає більш позитивною для національних меншин у порівнянні з Україною) та ін. [1, с.69].

Як вважає інший вітчизняний дослідник О.Моравський, основними напрямками діяльності польського національно-культурного товариства на сучасному етапі стали: видання преси, літератури рідною мовою; створення художньо-мистецьких колективів; відкриття шкіл (окремих класів) із навчанням польською мовою; відзначення пам'ятних історичних дат, релігійних свят, обрядових звичаїв та традицій; поглиблення співпраці із органами місцевого самоврядування тощо [3, с.236].

Найбільше історичний аспект реалізації національно-культурних прав поляків в Україні до 2022 р. досліджував професор О.Калакура [2]. Деякі аспекти реалізації національно-культурних прав українців польського походження в Україні частково висвітлені у роботах Н.Свинаренко та Л.Добрунової [4; 5].

Як відомо, на території Львівської області здавна проживала значна кількість громадян, що мають польське походження. Тут діє польське національно-культурне товариство, яке опікується питаннями збереження етнічної самосвідомості громадян польського походження через масове відкриття польськомовних шкільних та позашкільних навчальних закладів, роботу радіо та телебачення, діяльність аматорських та професійних творчих колективів.

У маленьких етнічних поляків є зацікавлення з дитинства вчити рідну мову. Варто зазначити, що на Львівщині є багато класів, де поглиблено і у значній кількості навчального навантаження вивчають польську мову, а як факультативи діти охоче обирають «Історію Польщі» та «Географію Польщі» [3, с.236]. Окрім Львова, подібні шкільні та позашкільні навчальні заклади є у містах Дрогобич, Стрий, Самбір та у населених пунктах Мостиського, Самбірського, Золочівського, Старосамбірського та Яворівського районів. Це

свідчить про посилений інтерес до Польщі, як до європейської держави, польської культури, їх традицій, релігійних свят та обрядів, економіки, розвитку їх суспільства.

Храмів римо-католицького сповідання теж значна кількість на території Львівської області. Їх, за потреби, відвідують всі охочі.

З постійною регулярністю Львівська телерадіокампанія ставить до відома своїх слухачів про культурно-мистецькі, релігійні акції польської національної громади. Львівські видавництва з року в рік видають значну кількість польськомовної літератури, що свідчить про суттєве зростання питомої ваги тих, хто читає цю літературу.

Товариство польської культури, що має свої постійні осередки у містах Стрий, Самбір, Дрогобич, Мостиськах, Жовкві, Бориславі опікується діяльністю музичних колективів, такими як «Веселий Львів», дитячого ансамблю «Львівські мікруси» і т.д. Серед вагомих подій музичного життя краю варто згадати, що у період з 8 по 10 вересня 2017 р. у Львові відбувся VI українсько-польський «Фестиваль партнерства» за участі українських та польських гуртів (Klang, Port Przemysl, Mlodziezowa Akademia Musicalowa, Czerwony Tulipan, Big Day, «Капела Ганки Вуйцяк», Angela Gaber Trio) [6].

Активно ведеться співпраця Галичини і регіонів Польщі з обміну театральними колективами, експозиціями музеїв, бібліотек. Став доброю традицією театральний фестиваль «Золотий лев», що кожні два роки проводиться у Львові [7]. Польські театральні колективи поряд з колективами інших європейських країн є постійними та активними учасниками цього театального дійства. Подібні спільні українсько-польські проекти покликані не тільки зберегти та популяризувати культурну спадщину, але й вивести українсько-польську співпрацю у гуманітарній сфері на більш прагматичний та якісний рівень [4, с.308].

У Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. І. Франка багато років поспіль працює Полоністичний центр з бібліотекою. У Львівському національному університеті імені Івана Франка функціонує

кафедра польської філології. Від 2009 р. науковці кафедри опрацьовують тему «Стан і розвиток полоністики в сучасній Україні». Наші спеціалісти ведуть активну співпрацю зі Школою польської мови та культури Силезького університету. У грудні 2009 р. зусиллями викладачів кафедри було проведено міжнародну студентську конференцію, присвячену 200-й річниці від дня народження Ю.Словацького «Юліуш Словацький: погляд з перспективи ХХІ ст.» [7].

Висновки. Таким чином, можна дати досить позитивну оцінку стану забезпечення реалізації національно-культурних прав українських громадян польського походження, що проживали на території Львівської області до 2022 р. (початку російської повномасштабної збройної війни). Це підтверджують і постійне зростання чисельності польськомовних класів у школах та групи у дошкільних закладах Львова та Львівської області; досить активне творче життя театральних, музичних колективів; зростання накладів публікації польськомовної літератури; насичена важливою науковою роботою діяльність Полоністичного центру м.Дрогобич та кафедри польської філології Львівського національного університету імені Івана Франка. Частина заходів цієї політики фінансувалася нашою державою, частина - коштами благодійних фондів Польської Республіки чи приватних осіб. Зрозуміло, що на час повномасштабної збройної агресії пріоритети суспільства змінилися, та після закінчення війни варто очікувати активність у заходах щодо реалізації національно-культурних прав українських громадян польського походження, що мешкають на території Львівської області. Це сприяє духовному зближенню наших народів і сприяє розвитку політики добросусідства.

Список використаних джерел:

1.Бучин М. А., Дутчак Х. І., Особливості формування та реалізації державної політики щодо захисту прав національних меншин (на прикладі України та Республіки Польща) // *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса, Серія: Політичні науки*. 2019. С.68-73. DOI 10.31558/2617 - 0248.2019.4.11

2. Калакура О. Польська меншина як чинник україно-польської співпраці на сучасному етапі // *Історичний архів*. 2011. Вип.6. С.73-79.

3. Муравський О. Товариство польської культури Львівщини: Історія і сучасність // *Товариство польської культури Львівщини: історія і сучасність*. 2010-2011. Вип. 3-4. С.234-239.

4.Свинаренко Н.О. Польсько-українська співпраця на основі освітніх, культурних, економічних здобутків: проблеми і перспективи // *Multidimensionality of Ukrainian-Polish cooperation: genesis, particularities and prospects : Scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. Р. 302-315. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-232-6-23>

5.Свинаренко Н.О., Добрунова Л.Е. Про польсько-українську гуманітарну співпрацю // *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 25 травня 2022 р.)*. Полтава : ПДАУ, 2022. С.75-79.

6. Про культурне співробітництво України із зарубіжними країнами за жовтень 2017 р. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Culture_spivrobitnitstvo_Ukraini/2017/Spi_v10.pdf (дата звернення 20.11.2024)

7. Про культурне співробітництво України із зарубіжними країнами за вересень 2017 р. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Culture_spivrobitnitstvo_Ukraini/2017/Spi_v10.pdf (дата звернення 20.11.2024).